

TÄTÄ KIELISILTA ET KÄVELE YKSIN...

Lingonet Oy:n kehittämä Kielisilta on maahanmuuttajien suomen kielen opetukseen suunniteltu laaja ohjelmakokonaisuus. Ohjelma sisältää yli 200 erilaista harjoitusta, joiden vaikeustaso vaihtelee aakkosten opettelusta puolen tunnin mittaisiin virtuaalisiin kiertokävelyihin. Ohjelma soveltuu siis käytettäväksi maahanmuuttajien suomen kielen opetuksessa aivan alkeistasolta pitkälle edistyneisiin ryhmiin. Ohjelmassa käytetään tukikieltä, joko englantia tai venäjää. Suurin osa harjoituksista on kuitenkin toteutettu yksikielisesti, eli niitä voidaan käyttää myös ryhmissä, joissa opiskelijoilla ei ole yhteistä kieltä. Tehtävien ohjeet saa kuitenkin aina näkyville paitsi suomeksi, myös tukikielellä.

Kielisilta jakaantuu seitsemään pääosiin: *Aakkoset ja lukusanat, Arki ja työ, Kanssakäyminen, Liikkuminen ja asiointi, Määrät, hinnat ja aika, Asioiden kuvailu sekä Keho ja sairaudet*. Nämä jakautuvat edelleen alaosiin: esimerkiksi Kanssakäyminen-otsikon alta aukeavat alaosiot *Tervehtiminen, Pyytäminen, Palvelutilanteita sekä Ohjeiden pyytäminen ja antaminen*. Jaottelu perustuu siis sisäl-

lön aihepiireihin eikä esimerkiksi tehtävien toteutustapoihin. Jokaiseen alaosiin liittyy 3 - 10 harjoitustehtävää. Aihepiirit tarjoavat kattavan otoksen arkielämän eri ilmiöistä. Harjoituksista muodostuu usein luontevasti ”polkuja”, eli monet tehtävät lomittuvat toisiinsa ja niitä voidaan kätevästi tehdä peräkkäin. Tehtäviä voidaan toteuttaa eri tavoin: jokaisen tehtävän voi tehdä yksinään, mutta myös pareittain, pienryhmissä tai yhtenä isona ryhmänä työskentely on usein mahdollista.

Kielisilta on siis hyvin laaja kokonaisuus, mutta sen laajuutta ei kannata säikähtää; ohjelmaan liittyy opettajalle tarkoitettu apumateriaali, jonka avulla ohjelman harjoitustyypppeihin voi nopeasti tutustua. Opettajan oppaassa on myös arvioitu tehtävien vaikeustasot. Opettajan ei siis tarvitse käydä kaikkia kahtasataa harjoitusta seikkaperäisesti läpi, vaan tilanteeseen sopivat harjoitukset löytää helpommin. Opettajan kannattaa kuitenkin testata etukäteen ne nimenomaiset harjoitukset, joita aikoo käyttää, varmistuakseen niiden sopivuudesta ja voidakseen ennakoida niiden mahdollisesti herättämät kysymykset ja ongelmat.

Kielisillan alkuvalikosta voi valita haluamansa aihepiirin. Jokaisen otsikon alta aukeaa useita alaotsikoita.

Harjoitustehtävät ovat varsin monipuolisia, erilaisia tehtävätyyppejä voidaan erotella kolmisenkymmentä. Yksinkertaisimmillaan tehtävät voivat liittyä yksittäisten sanojen tai äänteiden tunnistamiseen, kun taas vaativimmillaan ne voivat olla aidon, puhekielellä puhutun henkilöhaastattelun kuuntelemista. Pääpaino on sanaston ja kielenkäytön harjoittelulla; kielioppiin ja rakenteisiin liittyviä harjoituksia on kyllä niitäkin mukana, mutta vähemmän. Tyypillisiä harjoitustehtäviä ovat esimerkiksi sanojen yhdistäminen niitä esittäviin kuviin tai lauseiden alkujen ja loppujen yhdistely. Harjoituksissa on vältetty teknistä monimutkaisuutta: olennaista on kielellinen oivaltaminen, teknisesti vastaaminen tapahtuu yleensä yksinkertaisesti hiirellä klikkaillen ja siirrellen. Joskus käyttäjän on itse tuotettava sanoja kirjoittamalla. Ohjelma hyödyntää monikanavaisuuden tarjoamia mahdollisuuksia yhdistää puhuttua ja kirjoitettua kieltä toisiinsa.

Kielisillassa näkyvät myös sähköisen materiaalin tyypilliset rajoitukset: tehtävissä haetaan tiettyjä oikeita ratkaisuja ja niis-

tä puuttuu avoin tuottaminen. Vastaukset ovat yksiselitteisesti oikeita tai väärä eikä ohjelma tee eroa ison ja pienen virheen välille. Jos esimerkiksi aukkotäydennystehtävässä yksi opiskelija kirjoittaa kokonaan väärän sanan ja toisella on yhden kirjaimen kirjoitusvirhe, ohjelmalle molemmat vastaukset ovat yhtä väärä, vaikka tosiasiallisesti ne kertovat erilaisesta osaamistasosta. Digitaalinen materiaali ei tähtääkään osaamistason mittaamiseen ja arvioimiseen. (Jotkin muut Lingonetin ohjelmat kiinnittävät enemmän huomiota virheen luonteeseen.) Opiskelija ei myöskään välttämättä aina ymmärrä, miksi hänen vastauksensa on väärä, eikä ohjelma vastaa tällaisiin kysymyksiin. Kielten oppitunneilla törmätään usein väärin vastauksiin, joiden takana on kuitenkin ymmärrettävä logiikka; ne saattavat johtaa mielenkiintoisiin pohdintoihin ja oivalluksiin. Opiskelija voi parhaassa tapauksessa esittää ideoita, joita opettajakaan ei ole tullut ajatelleeksi. Sähköisestä materiaalista puuttuu tämäntyyppinen keskusteleavuus. Digitaalisella materiaalilla ja elävän opettajan antamalla opetuksella onkin molemmilla omat vahvuutensa ja

heikkoutensa, ja ihanteellisinta on, jos ne toimivat opetuksessa tasapainossa.

Joskus tehtäviin liittyy aikarajoituksia ja niissä on osattava vastata melko nopeasti; useimmiten kuitenkin käyttäjä saa miettiä vastausta niin kauan kuin haluaa. Monet harjoitukset on toteutettu niin, ettei tehtävässä pysty etenemään ennen kuin on vastannut oikein. Välillä on mahdollista antaa myös väärä vastaus, mutta ohjelma kuittaa harjoituksen kokonaan tehdyksi vasta, kun kaikkiin kohtiin on vastattu oikein. Näin käyttäjä tavallaan ”pakotetaan” vastaamaan lopulta oikein. Joskus harjoituksissa on mukana pistelaskuri. Väärin vastatessaan käyttäjä saa usein helpottavia lisävihjeitä, joiden avulla oikeaan ratkaisuun ennen pitkää päästään. Lisävihjeitä ja helpotuksia saa harjoituksissa muutenkin halutessaan. Digitaalisen materiaalin eräs vahvuus onkin sen tarjoama mahdollisuus vaihdella vaikeustasoa: Kielisillassakin opiskelijat voivat edetä kukin omaan tahtiinsa ja käyttää vihjeitä oman tarpeensa mukaan.

Useimmissa harjoituksissa käytetään ääntä; välillä sen käyttö on tehtävän luonteen kannalta välttämätöntä, välillä taas harjoitus perustuu lähinnä näkemiseen ja ääni on vain tukena. (Mainittakoon, että vaikka harjoituksessa käytettäisiin tuki-

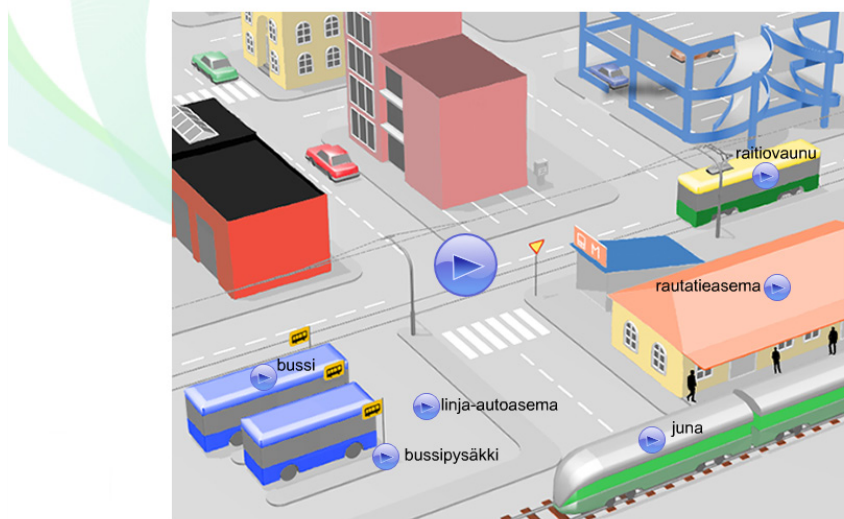
kieltä, ääni puhuu aina ainoastaan suomea.) Kuulokemikrofonin avulla käyttäjä voi testata jopa omaa ääntämistään. Äänen runsas käyttö on positiivista, koska käytännössä maahanmuuttaja on hyvin paljon tekemisissä juuri puhutun kielen kanssa. Ohjelman täysipainoinen käyttö edellyttää, että käytettävissä on kuulokkeet; nykykouluissa vaatimusta ei voi ne pitää kohtuuttomana. Ajoittain myös ilman ääntä työskentely voi olla toimiva vaihtoehto, esimerkiksi jos tehtäviä halutaan tehdä yhtenä isona ryhmänä.

Esitän tässä joitakin ideoita ohjelman hyödyntämiseksi käytännön opetuksessa. Otan tässä lähitarkasteluun osion Liikkuminen ja asiointi, joka sisältää seitsemän alaosiota. Käsittelen tässä muutamaa niistä. Kyse ei ole alkeistason harjoituksista, joten oletan, että opiskelijat osaavat jo kohtalaisesti suomea ja kykenevät ymmärtämään ja tuottamaan kunnollisia lauseita. Olen myös ajatellut, että ryhmän osaamistaso on melko yhtenäinen ja koko ryhmä tekee samaa tehtävää; tietenkin on myös mahdollista, että ryhmän edistyneimmät voivat tehdä eri tehtävää kuin heikommin osaavat. Kielisillan kaltainen laaja ja tasoltaan vaihteleva ohjelma mahdollistaa sellaisenkin vaihtoehdon.

KULKUVÄLINEET

Kulkuvälineet-osioon kuuluu seitsemän tehtävää, joista testasin kuutta. Tehtävä 1 sopii erinomaisesti aihepiirin aloitukseksi. Siinä näytöllä on kaupunkinäkyvä, jossa näkyy monia kulkuneuvoja ja niihin liittyviä paikkoja. Käyttäjä kuulee ensin yhden aihepiiriin liittyvän sanan ja sen jälkeen kolme sanaa, joista yksi on sama kuin edellä sanottu; jos hän tunnistaa sanan oikein, se ilmestyy näkyviin kirjoitettuna ja siirtyy kuvassa oikeaan kohtaan. Opiskelijan pitää siis vain tunnistaa sanan

äänneasu ja samalla hän oppii merkityksen ja kirjoitusasun. Tämän harjoituksen opiskelijat voivat varmaankin parhaiten tehdä yksinään kuulokkeet päässä. Kun opiskelijat ovat valmiita, sanoja voidaan vielä käydä yhdessä läpi ja painaa mieleen esimerkiksi tehtävää 2 varten. (Huom! Bussipysäkki on merkitty kuvassa hiukan oudosti linja-autoaseman laiturien viereen; se olisi ollut järkevämpää sijoittaa jonnekin kadunvarteen erikseen.)

Puolet liikennöintiin liittyvistä sanoista on jo tunnistettu, toinen puoli on vielä jäljellä.

Tehtävä 2 on loogista jatkoa tehtävälle 1 ja sopii hyvin sen jälkeen tehtäväksi. Näytöllä näkyy sama maisema kuin tehtävässä 1. Tällä kertaa selostusääni kehottaa klikkaamaan kuvassa näkyviä asioita; sanat ovat samoja kuin tehtävässä 1, joten nyt opiskelija voi testata, mitä on edellä oppinut. Tällä kertaa sanat eivät näy kirjoitettuna näytöllä. Myös tämä tehtävä sopii itsenäisesti tehtäväksi, mutta sen voi toteuttaa myös esimerkiksi pareittain niin, että toisella opiskelijalla on kuulokkeet ja hän neuvoo toiselle, mitä kuvasta pitää etsiä.

Mikäli jatketaan saman ryhmän kanssa samalla osaamistasolla, mielestäni seuraavaksi voitaisiin siirtyä tehtäviin 5 ja 6, jotka liittyvät matkalipun ostamiseen. Tehtävät 3 ja 4 ovat vaativampia ja niihin voitaisiin palata joskus myöhemmin; en käsittele niitä tässä. Tehtävissä 5 ja 6 käytetään jo kokonaisia lauseita, sanasto ei siis erikseen harjoitella.

Tehtävässä 5 kuullaan kolme lyhyttä, noin kahdeksasta repliikistä koostuvaa lipu-

nostodialogia. Ruudulla näkyy myös dialogiin liittyvä "sarjakuva". Dialogi kuunnellaan ensin kokonaisuudessaan; tämän jälkeen käyttäjän on järjestettävä vuorosanat oikeaan järjestykseen. Vuorosanat eivät näy kirjoitettuna, joten käyttäjä toimii pelkän kuuloaistin varassa. Ostajan ja myyjän vuorosanat kuitenkin erottaa helposti toisistaan, koska puhujat ovat eri sukupuolta. Puhe on myös selkeää ja lauseet ovat rakenteellisesti yksinkertaisia. Dialogin voi kuunnella niin monta kertaa kuin haluaa; ideana on, että ilmaukset opitaan kuuntelemalla. Mikäli repliikit ymmärtää, niiden järjestyksen pystyy melko helposti päättelemäänkin. (Opettaja voinee ennen harjoituksen tekemistä kertoa hiukan suomalaisista lippukäytännöistä.)

Tehtävä 6 sopii tehtäväksi vain jos opiskelijoilla on yhteinen tukikieli. Käytössä on sama dialogi kuin tehtävässä 5, mutta nyt sen vuorosanat näkyvät tukikielellä kirjoitettuna ja kuuluvat suomen kielellä. Puhutut lauseet ovat oikeassa järjestyksessä, ja käyttäjän on siirrettävä kirjoitetut repliikit oikeiden käännösten vie-

reen. Opiskelijan on siis ymmärrettävä suomenkielinen lause pelkän kuulemisen perusteella. (Tietenkin päättelykykyä käyttämällä tukikieliset lauseet on ilman käännöstäkin melko helppo järjestää niin, että niistä muodostuu järjestyksellään dialogi.) Tehtävän voisi toteuttaa pareittain vielä vaativampana niin, että toinen panee kuulokkeet päähän ja toistaa kuulemansa lauseen parilleen, jonka on etsittävä oikea käännös. Tehtävät 5 ja 6 liittyvät läheisesti toisiinsa; niistä voidaan tehdä

opetustilanteessa jompikumpi tai molemmat. Molemmat tehtävät ovat kohdallisen vaativia, koska niissä käyttäjän on ymmärrettävä kokonaisia lauseita näkemättä niitä. Mielestäni tehtävää voisi editoida niin, että suomenkieliset lauseet edes jossakin vaiheessa (vaikka tehtävän lopuksi) myös näkisi kirjoitettuna. Tuolloin opiskelijat voisivat lopuksi vaikka pareittain lukea dialogin, kuten kielten tunneilla on kautta aikojen tehty.

VIRASTOISSA

Virastoissa-osion ytimenä on digitaalinen haastattelu, jossa virkailija kertoo erilaisista asiapapereista ja virastoissa asioimisesta. T-toiminnolla haastattelun tekstin saa näkyville näytölle. Osion muut tehtävät lomittuvat paljolti tähän haastatteluun. Haastateltava puhuu selkeästi ja pätkät ovat lyhyitä, mutta sanasto on melko vaativaa. Tässä osiossa onkin syy-

tä edetä rauhallisesti, koska uutta sanastoa on paljon. Käsitteet ovat abstrakteja eikä kuvaa voi käyttää samalla tavalla kuin esimerkiksi liikennevälineitä käsitellessä. Toisaalta kyse on asioista, joiden kanssa maahanmuuttajat ovat usein tekemisissä ja jotka lienevät heille jo jossakin määrin tuttuja.

Liikkuminen ja asiointi / Virastoissa / 2

Miten voi hakea töitä Suomessa?

Eli avoimet työpaikat, jotka TE-toimistolle ilmoitetaan on kaikille nähtävissä internetissä osoitteessa mol.fi. Niitä voi kaikki katsoa ja hakea vapaasti, ja kannattaa seurata niitä sivuja aktiivisesti. Sen lisäksi voi hakea töitä esimerkiksi rekisteröitymällä eri henkilövuokrausyrityksiin ja kaikista parasta... paras työnhaku on aina se omatoiminen ja aktiivinen työnhaku.

Ja vielä sen voi sanoa, että TE-toimistossa rekisteröityminen ei ole mitenkään edellytyksenä siihen, että voi hakea töitä.

Mut saa tietysti tulla tänne ja totta kai jokaisen henkilön kohdalla

Työvoimatoimisto

Oleskelulupa 1	Oleskelulupa 2	Oleskelulupa 3	Oleskelulupa 4
Todistukset 1	Todistukset 2	Todistukset 3	Oleskelun kesto 1
Oleskelun kesto 2	Oleskelun kesto 3	Tuen saaminen	Oleskelun kesto 4
Työnhaku	Virastoissa ilmoittautuminen 1	Virastoissa ilmoittautuminen 2	Kela

Tässä kohden videohaastattelun aiheena on työnhaku Suomessa. Teksti näkyy kirjoitettuna haastateltavan vasemmalla puolella. Kuvan alapuolella olevasta valikosta voi valita kuunneltavaksi vastauksen haluamastaan aihepiiristä. S-toiminnolla vastaus kuullaan kirjakielisenä ja studioissa äänitettynä.

Haastattelua lienee parasta käydä läpi pienissä pätkissä ja mielellään T-toimintoa käyttäen. Mikäli opiskelijoilla on yhteinen tukikieli, voi olla viisasta aloittaa tehtävästä 1, jossa alaan liittyviä tukikielisiä ja suomenkielisiä sanoja pitää yhdistellä toisiinsa. Tästä opitaan jo perussanoja, joista monet ovat haastattelun osioiden otsikkoinakin. Harjoitus voidaan tehdä yhdessä isona ryhmänä; tuolloin äänen käyttö voidaan ratkaista niin, että kaikki kuulevat sanat äännettyinä esimerkiksi opettajan koneen kaiuttimesta, tai sitten harjoitus tehdään äänettömästi ja sen jälkeen opiskelijat kuuntelevat vielä sanat kukin omilla kuulokkeillaan.

Opiskelijat voivat työstää haastattelua myös pareittain tai pienissä ryhmissä niin, että ryhmä kuuntelee ja lukee jonkin osion ja yrittää ymmärtää sen sisällön mahdollisimman hyvin; sen jälkeen heidän pitää esitellä osion sisältö muulle ryhmälle. Haastatteluun liittyy myös tehtävä 4, jossa aihepiiriin liittyvästä tekstistä on poistettu sanoja ja käyttäjän pitää täydentää ne sanelun mukaan. Lauseet eivät ole täsmälleen samoja kuin haastattelussa, mutta muistuttavat niitä. Tämä tehtävä on varmaankin järkevintä tehdä, kun haastattelua on jo käyty melko paljon läpi. Tätäkin tehtävää voidaan tehdä pareittain niin, että toinen kuuntelee ja sanelee, toinen kirjoittaa, ja jossain vaiheessa vaihdetaan rooleja.

Kun haastattelu alkaa olla pääpiirteittäin läpikäytynä, voidaan seuraavaksi ottaa työn alle tehtävä 6, jossa testataan ennen kaikkea, onko tekstin sisältö ymmärretty ja ovatko käsitteiden merkitykset tulleet selviksi. Tehtävässä on yksinkertaisesti tiedettävä, ovatko tekstiin liittyvät väittämät oikein vai väärin. Usein väittämässä on vain yksi virheellinen termi, joten käyttäjän on hallittava merkitykset varsin hyvin; suomenkielinenkin käyttäjä voi joissakin kohdin haksahda vastaamaan

väärin. Väittämät on mahdollista myös kuunnella puhuttuina, mutta mielestäni tämä tehtävä voisi sopia hyvin tehtäväksi myös ilman ääntä yhteisesti; opettaja voisi vaikka kysyä jokaisen väittämän kohdalla ”Kuinka monen mielestä tämä on oikein, käsi ylös?” Tällöin hänelle myös syntyy kohtalaisen hyvä kuva, kuinka hyvin opiskelijat ovat sisäistäneet tekstin sisällön.

Tämän jälkeen opettaja voi harkita, haluaako paneutua tekstin kieliopilliseen puoleen vai syventää sanaston opiskelua. Tehtävä 3 liittyy kielioppiin ja sopii tehtäväksi siinä vaiheessa, kun tekstin keskeinen sanasto on hallinnassa. Tehtävässä pitää täydentää aukkoon oikea vaihtoehto kolmesta; kaikki vaihtoehdot ovat saman sanan taivutusmuotoja, joten tehtävä on nimenomaan kieliopillinen. Tätäkin tehtävää voidaan tehdä yhdessä tai pareittain, kuunnellen tai ilman ääntä.

Tehtävät 5 ja 7 ovat kuuntelutehtäviä. Ne ovat varsin haastavia ja edellyttävät hyvää kuullun ymmärtämisen taitoa. Tehtävässä 5 on yhdistettävä kysymykset ja vastaukset toisiinsa pelkän kuulemisen perusteella. Dialogi liittyy aihepiiriin ja lauseet ovat enimmäkseen aiemmista tehtävistä tuttuja. Pelkästään kuullun perusteella toimiminen on kuitenkin aina haasteellista; toisaalta se on tarpeellista, koska käytännön tilanteissakin ollaan yleensä puhutun kielen varassa. Tässäkin tehtävässä mielestäni lauseet olisi voinut vaikka lopputarkistuksen yhteydessä näyttää kirjoitettuina. Tehtävä voisi sopia tämän osion päätökseksi.

Tehtävä 7 on myös hyödyllinen, mutta melko vaikea. Siinä ruudulla näkyy henkilötietolomake, jonka sisältöä selostetaan suullisesti. Käyttäjän on klikattava lomakkeesta oikeita kohtia selostajan ohjeiden mukaan. Teksti on suhteellisen vaativaa; tämäkin tehtävä sopii tehtäväksi vasta

melko myöhäisessä vaiheessa. Toisaalta tehtävänanto on helppo, koska käyttäjä vain klikkailee ruutua eikä hänen tarvitse esimerkiksi itse täydentää monisteseen mitään. Tekstiä voi myös toistaa niin monta kertaa kuin haluaa. Tehtävä on

sisällöltään niin tärkeä, että se on syytä tehdä; on kuitenkin varmasti paikallaan, että henkilötietolomakkeeseen tutustutaan ensin rauhassa opettajan johdolla. Jos mahdollista, oikeita lomakkeita on hyvä ottaa tunnille mukaan.

KAUPASSA

Kaupassa käyminen on kaikkein tavanomaisimpia arkipäivän asiointilanteita ja sitä harjoitellaan yleensä kieliopinnoissa jo melko varhaisessa vaiheessa. Kielisillan Kaupassa-osion aiheena on enemmänkin kaupassa työskentely kuin asiakkaana oleminen. (Ostoksilla käyntiä harjoitellaan osiossa Arki ja työ.) Osiota hallitsee digitaalinen haastattelu, jossa haastateltavana on keravalainen naiskenkäkauppias. Toisin kuin Virastossa-osiossa, tässä haastateltavan puhe on vahvasti puhekielistä. Opiskelijat joutuvat nyt siis tekemisiin melko lailla erilaisen kielen kanssa kuin oppikirjojen sivuilla. Tämä on opettavaista, mutta myös haastavaa. Tätä haastattelua on-

kin syytä käydä läpi pienissä pätkissä ja hyödyntää melko paljon myös S-toimintoa, jonka avulla sama teksti kuullaan ja nähdään kirjakieliseksi editoituna. Tekstin kieli on sinänsä arkipäiväisempää kuin virasto-osiossa, tosin siinäkin esiintyy jonkin verran kenkäkaupan erityistermejä, kuten "avokas". S-toiminnon avulla voisi olettaa opiskelijoiden ymmärtävän tekstiä suhteellisen hyvin. Haastattelua on mahdollista käyttää samaan tapaan kuin virastossa, eli pareittain tai pienryhmissä. Puhutun ja kirjoitetun kielen erot ovat tässä kuitenkin niin huomattavia, että niitä on syytä käsitellä opetuksessa erikseen.

Liikkuminen ja asiointi / Kaupassa / 1

Miten työpäivä muuten rytmitty?

Jos mä tuun aamuun ni mä haen tota yritän hakee vielä tästä näin tota onkohan mulla yhtään lappua täällä nytten. Yleensä niitä on taskussa. Nää o on täämösiä lappuja, mitkä me otetaan ja tuota sitte et me tiedetään, että mikä kenkä me ollaan myyty. Niin ni tuota niitten perusteella me haetaan mä yritän kerätä ne, mitkä on illalla myyty ja sitte että pystyy purkamaan ne tossa aamulla. Sitten tota ja työtöthän purkaa tossa koko ajan kassalla niinko uutta tavaraa, mitä on tullu että tota no me yritetään myydä ja purkaa ja hah tavaraa ja tota että sillä tavalla se kauppa lähtee liikenteeseen.

K-kenkä, Kerava

Työnkuva 1	Työnkuva 2	Työntekijät	Työaika 1
Työaika 2	Ruokailu ja tauot 1	Ruokailu ja tauot 2	Ruokailu ja tauot 3
Työpäivä	Kengät 1	Kengät 2	Kengät 3
Kengät 4	Kengät 5		

Kenkämyyjän haastattelun tekstistä näkyy, että puhujan kielessä on melkoisia eroja kirjakieleen verrattuna. Kielisillan avulla opiskelijat saavat tuntumaa myös elävään käytännön kieleen.

Harjoituksista tehtävät 2 ja 3 liittyvät haastatteluun suuremmin kuin tehtävät 4 ja 5. Tehtävä 2 on vaativampi kuin tehtävä 3, joten mielestäni tehtävän 3 voisi hyvin tehdä ensin. Tehtävässä 3 ruudulla näkyy kymmenen ilmapalloa, joista jokaista klikkaamalla kuulee yhden sanan, ja kymmenen tikkaa, joista jokaista klikkaamalla kuulee yhden lauseen. Ilmapallosanoista jokainen esiintyy vain yhdessä lauseessa, ja käyttäjän on löydettävä jokaiselle sanalle oikea lause. Tehtävää vaikeuttaa, että sanat eivät ole lauseissa aina perusmuodossa. Lauseet ovat haastattelusta otettuja, mutta toisaalta tehtävän tekeminen ei välttämättä edellytä haastattelun kuuntelemista. Tehtävä on siis mahdollista tehdä jo melko aikaisessa vaiheessa; koska haastatteluun perehtyminen on melko pitkä ja vaativa urakka, sen parista voidaan välillä siirtyä tekemään tätä tehtävää.

Tehtävä 2 on samanlainen kuin virasto-osion tehtävä 4, eli käyttäjän on täydennettävä sanelun mukaan tekstissä olevat aukot. Tehtävä sopinee parhaiten tehtäväksi, kun haastattelu on jo pääosin käsitelty.

Tehtävät 4 ja 5 eivät liity suoraan haastatteluun, vaikka käsittelevätkin samaa aihepiiriä eli kenkäkaupassa työskentelyä. Tehtävässä 4 aiheena on dialogi, jossa kysellään kenkäkaupan myyjältä,

miten kauppaan pääsee töihin. Tehtävä toimii samalla tavalla kuin Kulkuvälineet-osiossa, eli dialogi on tarkoitus kuunnella kokonaan ja sen jälkeen järjestää vuorosanat oikeaan järjestykseen. Tällä kertaa puhujat ovat molemmat naisia, mutta äänet erottaa kuitenkin melko helposti toisistaan. Tämäkin harjoitus siis testaa vahvasti kuuntelupuolta. Dialogi ei nytkään näy missään vaiheessa kirjoitettuna; sen olisi taas voinut lopuksi näyttää, varsinkin kun tehtävässä 5 on täydennettävä samoja lauseita nimenomaan kirjoitettuna.

Tehtävässä 5 on edellisestä tehtävästä tuttuja lauseita, joihin on jätetty aukko; aukkoon tulee täydentää oikea kolmesta vaihtoehdosta ja sen jälkeen vielä itse kirjoittaa sana viivalle. Joskus kyse on oikean sanan, joskus oikean muodon valitsemisesta. Tämä ja tehtävä 4 sopivat tehtäväksi samassa opetussessiossa, koska ne liittyvät selvästi toisiinsa. Tehtävät ovat kuitenkin myös itsenäisiä, eli niistä on mahdollista tehdä myös vain toinen. Kuten sanottu, nämä tehtävät eivät ole selvästi haastatteluun sidottuja ja niistä on mahdollista käyttää missä vaiheessa halutaan. Haastattelu on iso paketti käytäväksi kerralla, ja sitä onkin hyvä tauottaa ottamalla välillä muuta. Esimerkiksi tehtävillä 4 ja 5 saadaan haastattelun käsittelyyn vaihtelua eksymättä silti kauas aihepiiristä.

LOPUKSI

Esittelemäni tehtävät tarjoavat vain pienen otoksen Kielisillan valikoimasta. Niissä esiintyi muutamia ohjelmalle ominaisia tehtävätyyppejä. Käsiteltyt tehtävät oli pääasiassa suunnattu melko edistyneille opiskelijoille, ja aivan alkeistasolle suunnatut tehtävät ovat toisentyyp-

pisiä. (Liikennevälineet-osion tehtävä 1 on esimerkki alkeistasolle tyypillisestä tehtävästä.) Tehtävät kertoivat kuitenkin jo jotakin digitaalisen materiaalin vahvuuksista. Ohjelmassa lomittuvat monissa kohdin sujuvasti ääni, kuva ja teksti. Verrattuna perinteisiin oppikirjoihin ja

äänitteisiin monikanavainen digitaalinen materiaali voi antaa kokonaisvaltaisemman ja yhtenäisemmän kuvan kielestä. Tehtäviä voi myös soveltaa eri tavoin ja niiden vaikeustaso on usein vaivattomasti muunneltavissa, joten samojakin harjoituksia voidaan käyttää eri osaamistasoilla. On hyvä, että Kielisillassa tehtävien tekninen suorittaminen on yksinkertaista; tällöin aikaa ja energiaa ei mene itse suorituksen opettelemiseen, vaan voidaan keskittyä asiasisältöön. Alkeistason tehtävissäkin harjoituksen ideasta saa helposti kiinni. Käytännön työssäkin on käynyt ilmi, että opiskelijoiden kynnys harjoitusten tekemiseen on varsin matala. Erityisesti sanaston opiskelussa ja mieleen painamisessa digitaalinen materiaali toimii erinomaisesti.

Digitaalinen materiaali on monessa mielessä hyvä opetuksen apuväline. Se on parhaimmillaan hyvinkin monipuolista ja vaihtelevaa ja tarjoaa mahdollisuuksia erilaisiin soveltamistapoihin. Toisaalta opettajan on syytä muistaa oma roolinsa ja välttää liiallista heittäytymistä materiaalien vietäväksi. Sähköinen materiaali ei ole mikään oppimisautomaatti, jossa opiskelija saavuttaa tietyn kielitaitotason hiirellä klikkaillen. Ohjelmaa ei pidä vain panna pyörimään ja käskeä

opiskelijoiden työskennellä, vaan opettajan on huolehdittava siitä, että ohjelmat täyttävät kunnolla tehtävänsä. On myös syytä muistaa, että digitaaliset materiaalit eivät vastaa miksi-tyyppisiin kysymyksiin eivätkä anna tilaa opiskelijoiden omille, vaihtoehtoisille oivalluksille. Vaikka harjoituksia tehtäisiinkin yksin, niistä on hyvä keskustella myös yhteisesti. Perinteisesti kielenopetuksessa on ensin opiskeltu asia opettajajohtoisesti ja sen jälkeen tehty siihen liittyviä harjoituksia. Digitaalinen materiaali saattaa tarjota mahdollisuuksia uudenlaiseen lähestymistapaan, jossa asia voidaan oppia harjoituksen kautta ja sen jälkeen työstää sitä opettajan kanssa eteenpäin. Digitaalisen materiaalin avulla voidaan iskostaa mieleen sanoja ja ilmauksia, joi- ta on sen jälkeen mahdollista hyödyntää kirjoituksessa ja keskustelussa. Opettajan on osattava lomittaa digitaalisen materiaalin käyttö omaan opetukseensa ja suunniteltava tehtävien käyttö niin, että niistä saadaan mahdollisimman paljon irti. Parhaimmillaan sähköisen materiaalin ja opettajan oman opetuksen vahvuudet voivat toimia tasapainoisessa symbiosissa oppimista edistämässä.

Kirjoittaja on vuonna 2000 valmistunut suomen kielen opettaja